

Bogactwo Samorządów

„Ranking dochodów JST 2014”
opracowany dla pisma Wspólnota przez prof. Pawła Swianiewicza

Wstęp

Patrząc na dane finansowe samorządów można powiedzieć, że 2014 był dobrym rokiem. Jeszcze w 2012 roku w wielu kategoriach (i typów JST) obserwowano stagnację bądź spadek dochodów. W roku 2013 dochody generalnie utrzymywały się na niezmiennym poziomie. **W 2014 r. wzrost dochodów dotyczył już wszystkich kategorii jednostek samorządowych.** Dochody najszybciej rosły w województwach (ponad 10%), najwolniej w powiatach (3%). Rosły przede wszystkim dochody własne – poza samorządami wojewódzkimi dynamika była w tym wypadku większa od zmiany łącznych dochodów budżetowych. Wszędzie **wzrastały też wpływy z udziałów w PIT.** Nieco inaczej wygląda obraz zmian udziałów w CIT – zaobserwowano ich wzrost w samorządach wojewódzkich i miastach na prawach powiatu, ale spadek w gminach i powiatach ziemskich. **Korzystniejszy niż w poprzednich latach trend zmian w dochodach samorządowych przekłada się na zmiany wydatków majątkowych.** Przez poprzednie 4 lata wydatki majątkowe spadały. W 2014 roku trend się odwrócił, ale nie osiągnął poziomu z lat 2009–2011. Wzrost inwestycji można wiązać z wyższymi dotacjami unijnymi pozyskanymi przez samorzady. **Udział województw w samorządowej absorpcji funduszy unijnych przekracza już 31%,** jest zatem ponad 3-krotnie wyższy niż udział w dochodach samorządowych (nieznacznie powyżej 9%). Za to po 3 latach stagnacji znowu wzrósł dług samorządowy. Nie był to wzrost tak dynamiczny, jak bywało wcześniej (niecałe 5% w porównaniu z rokiem 2013), ale tendencja wzrostowa zaznaczyła się wyraźnie. Najszybciej wzrastał dług województw (10%), a zdecydowanie najwolniej powiatów (zaledwie 1%).

Metoda rankingu

Przy obliczaniu wskaźnika użytego w rankingu uwzględniono **dochody własne i otrzymane subwencje** - taki wskaźnik lepiej oddaje zamożność jednostek samorządu terytorialnego.

Ponadto wpływające do budżetu dochody zostały skorygowane na dwa sposoby:

1. odjęto składki przekazywane przez samorzady w związku z subwencją równoważącą (regionalną w przypadku województw) – tak zwane Janosikowe
2. do faktycznie zebranych dochodów dodano skutki zmniejszenia stawek, ulg i zwolnień w podatkach lokalnych. Ta poprawka odnosi się wyłącznie do samorządów gminnych.

Skorygowane w ten sposób dochody podzielono przez liczbę ludności każdej jednostki samorządowej.

Województwa – najzamożniejsze

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Województwo	Zamożność per capita 2014
2	6	1	1	3	2	2	1	lubuskie	256,93
6	10	2	6	8	9	11	2	zachodniopomorskie	250,13
11	8	11	3	4	3	4	3	podkarpackie	246,7
1	5	15	13	2	4	8	4	mazowieckie	240,71
4	4	7	2	9	11	6	5	warmińsko-mazurskie	240,43
13	11	12	7	7	5	7	6	kujawsko-pomorskie	228,17
7	7	8	12	5	6	10	7	pomorskie	223,32
5	9	5	4	11	12	3	8	podlaskie	221,04
3	3	10	9	1	1	1	9	dolnośląskie	215,81
12	12	13	5	6	7	9	10	lubelskie	215,47
10	2	4	10	12	8	14	11	świętokrzyskie	212,18
9	14	6	14	14	15	13	12	wielkopolskie	210,26
8	1	3	8	13	10	5	13	opolskie	209,73
16	15	9	11	15	14	12	14	łódzkie	192,64
14	16	16	15	10	13	15	15	śląskie	177,32
15	13	14	16	16	16	16	16	małopolskie	172,77

Województwo małopolskie jest czwartym najludniejszym polskim województwem, co w znacznej mierze przekłada się na miejsce regionu w zestawieniu. Oprócz województwa mazowieckiego, silny wpływ Warszawy, pozostałe województwa, które mają największą w kraju liczbę mieszkańców plasują się pod koniec stawki. Przedostatnie jest województwo śląskie, a niewiele wyżej wielkopolskie.

Miasta wojewódzkie – najzamożniejsze

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Miasto	Zamożność per capita 2014	Zamożność miast jako % zamożności Warszawy
1	1	1	1	1	1	1	1	Warszawa	6 333,21	100,00%
16	15	8	11	11	11	12	2	Białystok	4 936,65	77,95%
3	3	2	2	2	2	2	3	Wrocław	4 885,38	77,14%
7	8	10	6	5	5	6	4	Gdańsk	4 621,04	72,97%
6	6	3	5	4	4	3	5	Kraków	4 539,46	71,68%
2	4	7	4	6	7	4	6	Opole	4 534,53	71,60%
8	7	5	3	3	6	5	7	Katowice	4 375,14	69,08%
4	2	4	7	7	3	7	8	Poznań	4 333,28	68,42%
10	10	12	12	12	10	9	9	Olsztyn	4 223,59	66,69%
9	5	11	10	9	9	10	10	Rzeszów	4 133,34	65,26%
11	11	14	13	14	14	13	11	Toruń	4 034,63	63,71%
13	9	6	8	8	8	11	12	Kielce	4 026,17	63,57%
17	18	16	14	15	15	15	13	Lublin	3 913,57	61,79%
18	17	18	18	17	16	14	14	Szczecin	3 848,97	60,77%
14	13	13	16	13	12	8	15	Łódź	3 843,82	60,69%
5	12	9	9	10	13	16	16	Zielona Góra	3 759,50	59,36%
15	14	17	15	16	17	18	17	Bydgoszcz	3 639,95	57,47%
12	16	15	17	18	18	17	18	Gorzów Wlkp	3 441,43	54,34%

W zestawianiu najzamożniejszych miast Kraków lokuje się na 5. miejscu osiągając prawie 72% zamożności najbogatszej Warszawy, podczas gdy ostatnie miasto już tylko nieco powyżej 50% (Gorzów Wielkopolski 54,34%). Do drugiego w zestawieniu Białegostoku, które zanotowało bardzo wysoki wzrost o 10 lokat, stolica Małopolski traci tylko 6,27%.

Miasta na prawach powiatu – wybrane 12 najzamożniejsze z 48 miast

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Miasto	Zamożność per capita 2014
1	1	1	1	1	1	1	1	Sopot	6 052,76
19	13	20	3	8	12	2	2	Dąbrowa Górnicza	4 931,08
33	27	27	11	20	9	13	3	Siedlce	4 905,09
4	3	3	2	2	2	3	4	Płock	4 802,43
9	14	16	8	10	7	6	5	Gliwice	4 505,64
3	12	8	5	4	3	5	6	Konin	4 411,06
2	2	4	6	3	5	12	7	Świnoujście	4 397,62
7	4	5	4	5	4	4	8	Krosno	4 296,75
17	15	14	13	7	6	8	9	Ostrołęka	4 231,72
24	19	9	14	9	8	7	10	Tarnów	4 128,84
8	8	28	12	12	13	14	11	Rybnik	4 116,01
14	9	7	10	6	11	11	12	Nowy Sącz	4 016,67

W zestawieniu miast na prawach powiatu, były stolice województw z terenu małopolski (Tarnów i Nowy Sącz) wypadają bardzo wysoko. I tak, Tarnów zamyka pierwszą dziesiątkę najzamożniejszych miast na prawach powiatu, natomiast Nowy Sącz jest na dwunastej pozycji.

Powiaty – najzamożniejsze (29 wybranych z 314)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Powiat	Województwo	Zamożność per capita 2014
34	27	59	2	2	2	1	1	przysuski	mazowieckie	1 332,18
8	12	2	1	1	1	2	2	człuchowski	pomorskie	1 304,01
55	52	74	63	70	47	9	3	pleszewski	wielkopolskie	1 073,74
12	25	27	7	7	8	3	4	lidzbarski	warmińsko-mazurskie	1 020,7
65	42	41	9	10	4	4	5	mogileński	kujawsko-pomorskie	987,61
50	17	45	8	6	5	8	6	świdwiński	zachodniopomorskie	981,62
5	3	19	23	16	6	11	7	milicki	dolnośląskie	959,51
3	11	7	3	5	3	6	8	olecki	warmińsko-mazurskie	948,55
72	60	71	5	9	7	10	9	kołobrzeski	zachodniopomorskie	912,88
21	26	36	4	17	14	13	10	malborski	pomorskie	910,19
19	46	17	49	53	9	7	33	miechowski	małopolskie	830,74
66	90	140	144	114	113	117	122	oświęcimski	małopolskie	701,49
112	80	66	98	99	109	113	131	gorlicki	małopolskie	689,95
133	160	135	129	82	122	130	140	limanowski	małopolskie	685,85
245	184	169	126	174	159	156	144	bocheński	małopolskie	683,40

185	101	181	136	126	111	143	157	suski	małopolskie	675,90
224	186	232	180	198	188	186	174	olkuski	małopolskie	663,73
106	69	20	97	101	148	154	205	tatrzański	małopolskie	629,34
257	148	224	232	230	228	238	208	nowotarski	małopolskie	621,12
238	251	211	186	194	204	207	224	myślenicki	małopolskie	601,15
234	238	248	227	213	213	228	232	wadowicki	małopolskie	593,12
221	209	267	215	219	218	227	238	brzeski	małopolskie	583,18
274	281	271	269	264	255	256	251	chrzanowski	małopolskie	552,82
242	220	230	270	268	268	264	268	proszowicki	małopolskie	510,03
284	273	221	255	260	269	275	281	dąbrowski	małopolskie	490,26
289	293	297	277	282	273	280	282	tarnowski	małopolskie	484,36
286	300	298	299	296	295	292	287	krakowski	małopolskie	469,27
276	291	269	284	289	290	295	299	nowosądecki	małopolskie	434,16
303	306	300	306	302	306	309	308	wielicki	małopolskie	418,39

W pierwszej dziesiątce nie ma powiatów z Małopolski. Najwyższą lokatę, ale dopiero 33 zajmuje powiat miechowski. Kolejne 6 małopolskich powiatów uplasowało się w rankingu pomiędzy 122 a 174 lokatą. Następne 11 małopolskich powiatów zostało zaseregowanych pomiędzy 205 i 299 lokatą. Ostatni małopolski powiat, powiat wielicki, zajął 7 lokatę od końca – 308 pozycja.

Miasta powiatowe – najzamożniejsze (25 wybranych z 267)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Miasto powiatowe	Województwo	Zamożność per capita 2014
1	1	1	1	1	1	1	1	Polkowice	dolnośląskie	6 743,73
2	2	3	8	4	2	4	2	Piaseczno	mazowieckie	3 853,37
17	12	11	2	2	3	3	3	Kozienice	mazowieckie	3 811,45
6	4	25	5	3	5	2	4	Nowy Dwór Mazowiecki	mazowieckie	3 635,70
14	22	23	4	6	6	5	5	Mikołów	śląskie	3 572,03
10	8	12	7	5	10	7	6	Zakopane	małopolskie	3 518,89
4	3	9	12	8	19	19	7	Kołobrzeg	zachodniopomorskie	3 357,63
40	34	36	20	21	4	6	8	Lubin	dolnośląskie	3 328,74
3	5	4	10	13	27	14	9	Pruszcz Gdański	pomorskie	3 256,58
22	21	52	6	7	7	17	10	Police	zachodniopomorskie	3 253,64
11	13	8	11	30	13	26	11	Limanowa	małopolskie	3 243,54
8	9	17	19	15	11	8	16	Oświęcim	małopolskie	3 134,15
78	60	65	58	67	26	52	29	Bochnia	małopolskie	2 947,31
106	164	249	91	85	87	86	66	Sucha Beskidzka	małopolskie	2 671,11
186	192	211	192	126	190	136	100	Wieliczka	małopolskie	2 546,96
222	239	254	77	158	78	66	108	Nowy Targ	małopolskie	2 516,20
34	84	220	113	119	92	27	110	Myślenice	małopolskie	2 515,51
79	142	104	54	70	53	82	112	Chrzanów	małopolskie	2 512,54
232	211	142	107	150	158	118	127	Brzesko	małopolskie	2 470,67
218	241	266	207	220	207	177	154	Olkusz	małopolskie	2 428,83

182	235	226	155	129	151	193	193	Wadowice	małopolskie	2 335,04
133	173	194	186	176	169	155	195	Proszowice	małopolskie	2 329,87
238	196	157	187	226	255	253	225	Dąbrowa Tarnowska	małopolskie	2 237,05
255	234	183	222	201	222	192	229	Miechów	małopolskie	2 229,34
97	128	125	116	111	177	194	237	Gorlice	małopolskie	2 223,83

Część miast powiatowych z terenu małopolski radzi sobie bardzo dobrze. W zestawieniu najzamożniejszych miast powiatowych Zakopane jest na 6. miejscu, Limanowa otwiera drugą dziesiątkę (11 miejsce), a 16. jest Oświęcim. Jedynie 3 miasta powiatowe z Małopolski osiągają dochód powyżej 3 tys. złotych na mieszkańca. Pozostałe mieszczą się w przedziale od 2 do 3 tys. złotych na mieszkańca. Najbiedniejszym miastem powiatowym są Gorlice zajmujące 237 miejsce z 267.

W przypadku miast powiatowych rozwarstwienie w dochodach na mieszkańca jest znaczne. Najbogatsze są Polkowice, gdzie dochód per capita wynosi 6 743,73 zł i jest to jedyne miasto powiatowe, którego dochód na mieszkańca wynosi powyżej 4 tys. zł. Najbiedniejszym jest Chełmo (kujawsko-pomorskie) z dochodem 1 969,05 zł per capita. Generalnie tylko 23 miasta powiatowe osiągają dochód na mieszkańca powyżej 3 tys. zł. Pozostałe 243 miasta osiągają dochód w przedziale od 2 do 3 tys. zł.

Inne miasta – najzamożniejsze (10 pierwszych plus 10 najzamożniejszych z Małopolski na 580 miast w zestawieniu)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Miasto	Województwo	Zamożność per capita 2014
3	2	3	1	1	1	2	1	Krynica Morska	pomorskie	13 797,99
5	12	6	7	6	4	5	2	Dziwnów	zachodniopomorskie	7 279,43
11	7	9	12	8	5	4	3	Podkowa Leśna	mazowieckie	5 973,46
9	5	15	18	17	6	6	4	Karpacz	dolnośląskie	5 362,37
15	20	7	20	12	11	8	5	Konstancin-Jeziorna	mazowieckie	5 293,57
6	1	28	13	5	8	10	6	Jastarnia	pomorskie	5 283,15
14	14	8	8	7	10	7	7	Bogatynia	dolnośląskie	5 269,00
7	3	2	3	3	7	3	8	Międzyzdroje	zachodniopomorskie	5 051,52
2	6	11	9	4	3	9	9	Łeba	pomorskie	4 933,78
8	23	18	34	24	15	14	10	Świeradów-Zdrój	dolnośląskie	4 915,53
63	18	17	19	26	34	39	35	Krynica-Zdrój	małopolskie	3 530,33
13	15	19	43	32	59	43	44	Niepołomice	małopolskie	3 386,88
269	138	311	139	89	99	81	78	Bukowno	małopolskie	3 027,65
231	210	154	127	124	127	141	83	Skawina	małopolskie	3 004,88
314	371	258	193	178	175	134	102	Zator	małopolskie	2 941,25
50	267	349	326	234	159	111	104	Czchów	małopolskie	2 939,10
137	229	115	93	137	155	142	131	Dobczyce	małopolskie	2 827,79
75	107	356	113	132	156	128	138	Trzebinia	małopolskie	2 801,60
370	284	354	304	203	192	197	141	Świątniki Górne	małopolskie	2 782,66
259	412	48	308	409	443	441	145	Szczawnica	małopolskie	2 774,30

Pozostałe miasta z Małopolski (nie będące powiatowymi) zajmują zdecydowanie niższe miejsca pod względem zamożności. Najwyższą pozycję, ale dopiero 35 zajmuje Krynica-Zdrój z dochodem 3,5 tys. złotych na mieszkańca. Najbiedniejszym w Małopolsce jest Chełmek z dochodami na poziomie 2 tys. zł per capita (569. lokata). 560 z dochodami w wysokości 2,1 tys. zł jest Maków Podhalański, a dwa miejsca wyżej uplasował się Radłów. Najbogatszym miastem (nie powiatowym) jest Krynica Morska, gdzie dochód na mieszkańca wynosi 13,8 tys. zł na mieszkańca. Najbiedniejsze miasto to Nowe Warpno w woj. zachodniopomorskim, gdzie dochód na mieszkańca wynosi 171,89 zł. Kolejne 8 najbiedniejszych miast osiąga dochody w przedziale 1,9-2 tys. zł.

Poniższa tabela przedstawia liczbę miast nie powiatowych z Małopolski (łącznie 40.), przypisanych do kolejnych przedziałów zestawienia.

Przedziały rankingu	Liczba miast nie powiatowych z Małopolski w danym przedziale	Przedział zamożności per capita w 2014
1 - 99	4	13 797,99 – 2 955,21
100 - 199	7	2 947,71 – 2 659,32
200 - 299	4	2 658,13 – 2 526,71
300 - 399	9	2 524,78 – 2 411,36
400 - 499	7	2 411,24 – 2 278,88
500 - 580	9	2 278,61 - 171,89

Gminy wiejskie – najzamożniejsze (10 pierwszych plus 10 najzamożniejszych z Małopolski na 1556 gmin w zestawieniu)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Gmina	Województwo	Zamożność per capita 2014
1	1	1	1	1	1	1	1	Kleszczów	łódzkie	44 330,15
2	2	2	3	2	2	2	2	Rewal	zachodniopomorskie	12 677,69
16	19	32	30	15	24	3	3	Lesznowola	mazowieckie	7 800,67
33	17	12	22	12	7	11	4	Rząśnia	łódzkie	7 490,20
4	8	8	13	8	12	7	5	Mielno	zachodniopomorskie	6 634,44
12	35	28	14	10	16	6	6	Jerzmanowa	dolnośląskie	6 558,70
5	4	6	5	7	8	9	7	Suchy Las	wielkopolskie	6 514,96
20	13	17	9	9	6	16	8	Przykona	wielkopolskie	6 291,37
8	12	20	23	16	17	10	9	Nadarzyn	mazowieckie	6 261,26
15	10	14	11	14	10	8	10	Mielnik	podlaskie	5 835,99
185	177	424	40	63	69	94	68	Bolesław	małopolskie	3 659,85
560	811	345	789	192	130	81	69	Łapanów	małopolskie	3 659,37
3	173	399	84	253	299	139	111	Wielka Wieś	małopolskie	3 318,18
37	44	35	101	126	166	82	118	Uście Gorlickie	małopolskie	3 283,99
1424	918	186	1146	929	573	213	187	Pałecznicza	małopolskie	3 024,76
1139	846	823	192	140	464	119	193	Zabierzów	małopolskie	3 013,84
885	1038	501	362	513	639	656	194	Jabłonka	małopolskie	3 013,01
356	71	39	223	190	304	404	198	Ochotnica Dolna	małopolskie	3 009,41
25	229	1477	1003	1265	1466	1544	228	Zembrzyce	małopolskie	2 931,99
52	288	102	196	137	226	224	230	Żegocina	małopolskie	2 923,85

Podobnie jak w przypadku zestawień dotyczących najzamożniejszych powiatów, miast powiatowych oraz innych miast kilka małopolskich gmin wiejskich plasuje się względnie wysoko w rankingu, np. 68. Gmina Bolesław czy 69. Łapanów. Jednakże w części małopolskich gmin wiejskich dochody własne oraz subwencje są na bardzo niskim poziomie, jak np. w gminie Gręboszów zamykającej zestawienie najzamożniejszych gmin wiejskich (1566 miejsce), gdzie dochód per capita wyniósł 1 865,61 zł i która jest jedną z 4 gmin wiejskich ujętych w rankingu, gdzie dochód na mieszkańca jest niższy niż 2 tys. zł.

Najbogatszą gminą wiejską w Polsce jest Kleszczów, którego dochód wynosi 44,3 tys. zł. Kolejna gmina wiejska w zestawieniu to Rewal, której dochód na mieszkańca wynosi 12,7 tys. zł, zatem jest o 72% niższy niż dochód lidera rankingu w kategorii gmin wiejskich.

Poniższa tabela przedstawia liczbę gmin wiejskich z Małopolski (łącznie 119.), przypisanych do kolejnych przedziałów zestawienia.

Przedziały rankingu	Liczba gmin wiejskich z Małopolski w danym przedziale	Przedział zamożności per capita w 2014
1 - 99	2	44 330,15 – 33 73,04
100 - 199	6	33 68,69 – 3 004,81
200 - 299	5	3 004,07 – 2 836,16
300 - 399	7	2 834,08 – 2 736,50
400 - 499	7	2 736,32 – 2 659,20
500 - 599	8	2 658,17 – 2 602,43
600 - 699	7	2 602,12 – 2 554,03
700 - 799	6	2 553,39 – 2 506,46
800 - 899	7	2 506,38 – 2 472,86
900 - 999	7	2 472,82 – 2 433,78
1000 - 1099	9	2 433,46 – 2 396,30
1100 - 1199	8	2 396,14 – 2 357,39
1200 - 1299	11	2 357,36 – 2 321,77
1300 - 1399	10	2 321,22 – 2 262,79
1400 - 1499	15	2 261,99 – 2 169,36
1500 - 1562	3	2 169,20 – 2 017,98
1563 - 1566	1	1 991,57 – 1 865,61

Najbiedniejszą gminą wiejską z Małopolski (jak i w całym zestawieniu - pozycja 1566) jest Gmina Gręboszów z dochodami na poziomie 1865,61 zł. na mieszkańca. Na 1562. miejscu rankingu najzamożniejszych gmin wiejskich jest Gmina Bolesław z powiatu dąbrowskiego (dochody w wysokości 2017,98 zł.), 1534. w zestawieniu jest gmina Kozłów (dochody na poziomie 2121,77 zł. na mieszkańca), 1531. jest Gmina Dębno (dochody w wysokości 2131,62 zł.).

Pełny ranking do pobrania ze strony <http://www.wspolnota.org.pl/rankingi/>

Opracowanie: Michał Adamczyk i Agnieszka Górniak